

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ

Grup Başkanlığı

Tarih : 28.10.2007
Sayı : 19

10/26 - 1151 / 3046

TBMM BAŞKANLIĞINA

“1989 Yılı ve sonrasında ülkemize (başta Bulgaristan olmak üzere Bosna, Kosova, Makedonya, Sırpistan, Karadağ, Yunanistan, Romanya, Moldova’dan) göç eden ve şu anda çifte vatandaşlık veya vatandaş statüsü kazanmış olanlarla, geçici izinle ülkemizde bulunan **Balkan Göçmenlerinin** her türlü sorunlarının araştırılması ve gerekli önlemlerin alınması” hakkında Anayasa’nın 98, İçtüzüğü’nün 104 ve 105 inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılması için gereğinin yapılmasını arz ederiz.

10/26 - 1151/3046

- 1- Muharrem İNCE - Yalova
- 2- Yaşar AĞYÜZ - Gaziantep
- 3- Orhan Ziya DİREN -Tokat
- 4- Çetin SOYSAL- İstanbul
- 5- İsa GÖK - Mersin
- 6- Rahmi GÜNER - Ordu
- 7- Mehmet Şevki KULKULOĞLU - Kayseri
- 8- Akif EKİCİ - Gaziantep
- 9- Tayfur SÜNER - Antalya
- 10- Gökhan DURGUN - Hatay
- 11- Tacidar SEYHAN - Adana
- 12- Abdullah ÖZER - Bursa
- 13- Ali KOÇAL - Zonguldak
- 14- Mevlüt COŞKUNER - Isparta
- 15- Hikmet ERENKAYA - Kocaeli
- 16- Tekin BİNGÖL - Ankara
- 17- Bülent BARATALI - İzmir
- 18- Nevin Gaye ERBATUR - Adana
- 19- Canan ARITMAN - İzmir
- 20- Vahap SEÇER - Mersin
- 21- Atilla KART - Konya
- 22- Erol TINASTEPE - Erzincan

GEREKÇE ÖZETİ

Ülkemiz daha kuruluş sürecinden başlamak üzere, Osmanlı İmparatorluğunun egemen olduğu bölgelerden büyük göçler almıştır. Genellikle halk arasında "muhacir" olarak tanımlanmaktadırlar. Atatürk'ün 17.01.1931 yılında söylediği "Muhacirler kaybedilmiş ülkelerimizin milli hatıralarıdır."

Lozan Anlaşması gereği başta Balkan ülkelerinden Cumhuriyetin ilk yıllarında karşılıklı mübadele esasına dayanan göçler olmuştur ve bu göçlerin arasında büyük çoğunluğu Yunanistan, Bulgaristan ve eski adıyla Yugoslavya göçmenleri olmuştur. Bu ülkelerden ülkemize sayısal olarak azalmakla birlikte çeşitli biçimlerde halen devam etmektedir.

1989 Yılında Bulgaristan'dan Yugoslavya'nın parçalanmasıyla birlikte Bosna, Kosova, Sırpistan'dan ülkemize siyasi yada ekonomik nedenlerle yoğun göçler olmuştur. Bu göçler arasında Bulgaristan göçmenlerinin yaşadıkları sorunlar dikkat çekmektedir.

Bulgaristan göçmeninin, göç hareketi dört aşamada gerçekleşmiştir

1. 1925 yılındaki Türk - Bulgar ikamet sözleşmesi ile 1949 yılına kadar 19.833 ailede 75.877 kişi iskanlı, 37.073 ailede 143.121 kişi serbest göçmen olmak üzere toplam 56.906 ailede 218.998 kişi Türkiye'ye göç etmiştir
2. 1950 - 1952 yılları arasında Bulgaristan'ın tehcir ve göçe zorlaması sonucu 37.851 aileye mensup olmak üzere 154.393 kişi iskanlı göçmen olarak Türkiye'ye gelip yerleşmişlerdir
3. 1968-1979 yılları arasında da Türkiye-Bulgaristan Yakın Akraba Göçü Anlaşması çerçevesinde 32.356 aileye mensup 116.521 kişi Türkiye'ye göç etmiş ve bu göç ile 1950 -52 yılları arasında gelen göçmen ailelerinden büyük bölümünün Bulgaristan'da kalan yakınlarının Türkiye'ye serbest göçmen olarak gelmeleri sağlanmış ve böylece parçalanmış ailelerin birleşmesi gerçekleştirilmiştir.
4. Bulgaristan'dan son göç hareketi 1989 yılında Türk kökenli müslüman Bulgar vatandaşlarının, Bulgar hükümeti tarafından Türkiye'ye göçe zorlanmaları ile başlatılmıştır. Bu dönemde 64.295 aileye mensup 226.863 kişi serbest göçmen olarak Türkiye'ye gelmiştir. Bu tarihten itibaren serbest göç olarak bu göç devam etmekle birlikte bu ülkedeki rejimin değişmesiyle geriye göçler de yaşanmaktadır.

Göçmenlerin ülkemizde de pek çok sorunla karşılaştıkları, bu sorunların bir kısmının zamanla çözüldüğü bazılarının ise devam etmekte olduğu ve çözüm beklediği görülmektedir. Başta Bulgaristan'dan olmak üzere Türkiye'ye göç eden soydaşlarımızın acil çözüm bekleyen en önemli sorunlarını şöyle sıralayabiliriz:

Türk vatandaşlığına alınmama,
Çalışma izni verilmemesi,
Emekli maaşı alan yaşlı insanların sorunları
Çalışma sürelerinin birleştirilememesi (sosyal haklar) sorunu
İskan kanunundan kaynaklanan sorunlar
Toplu konut çıkmayanların sorunları
Yurt dışı çıkış harcı sorunu
İkamet tezkeresi almak için yaşanan sorunlar
Nüfus müdürlüklerinde karşılaşılan sorunlar

Kuşkusuz bu sorunlara başkaca sorunları da eklemek mümkündür. Bu araştırma önergesiyle amacımız başta Bulgaristan göçmenleri olmak üzere tüm Balkan ülkelerinden 1989 ve sonrasında çeşitli nedenlerle ülkemize göç etmiş olan yurttaşlarımızın sosyal, ekonomik, hukuki sorunlarının tespit edilmesi ve çözümü için bir an evvel yürütme organlarının gerekli tedbirleri almasını sağlamaktır.

Özellikle bu sorunların büyük bölümünün göç edilen ülkeden değil de bizim hukukumuzdan, idari anlayışımızdan kaynaklanıyor olması konun TBMM gündemine getirilmesini zorunlu kılmaktadır.

GENEL GEREKÇE

Cumhuriyet döneminin en önemli ve en yoğun göç hareketi 1922 yılında imzalanan Lozan Anlaşması hükümleri uyarınca gerçekleştirilen Türk-Yunan halkları değişimidir. Bu değişim sonucu 100 bin Türkiyeli Rum Yunanistan'a gitmiş, yaklaşık 100 bin aileye mensup 400 bin Türk'te Anadolu'ya göç etmiştir

1952 - 1969 yılları arasında da Yunanistan'dan serbest göçmen olarak 7600 aileye mensup 24.625 kişinin geldiği bilinmektedir.

1923 - 1995 yılları arasında Türkiye'ye göç eden nüfusun % 25'i olan, 424.645 kişiyi Yunanistan göçmenleri oluşturmakta olup, bunların büyük çoğunluğu (% 95) mübadil olarak gelen göçmenlerdir

Cumhuriyetin kurulmasını izleyen yıllarda Anadolu'ya ikinci büyük göç dalgası Bulgaristan'dan gelmiştir.

1925 yılındaki Türk - Bulgar ikamet sözleşmesi ile 1949 yılına kadar 19.833 ailede 75.877 kişi iskanlı, 37.073 ailede 143.121 kişi serbest göçmen olmak üzere toplam 56.906 ailede 218.998 kişi Türkiye'ye göç etmiştir

1950 - 1952 yılları arasında Bulgaristan'ın tehcir ve göçe zorlaması sonucu 37.851 aileye mensup olmak üzere 154.393 kişi iskanlı göçmen olarak Türkiye'ye gelip yerleşmişlerdir.

1968 - 1979 yılları arasında da Türkiye-Bulgaristan Yakın Akraba Göçü Anlaşması çerçevesinde 32.356 aileye mensup 116.521 kişi Türkiye'ye göç etmiş ve bu göç ile 1950 -52 yılları arasında gelen göçmen ailelerinden büyük bölümünün Bulgaristan'da kalan yakınlarının Türkiye'ye serbest göçmen olarak gelmeleri sağlanmış ve böylece parçalanmış ailelerin birleşmesi gerçekleştirilmiştir.

Bulgaristan'dan son göç hareketi 1989 yılında Türk kökenli müslüman Bulgar vatandaşlarının, Bulgar hükümeti tarafından Türkiye'ye göçe zorlanmaları ile başlatılmıştır. Böylece Türkiye, II nci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da görülen en yoğun ve zorunlu göç akımını yaklaşık üç aylık bir süre içinde kabul etmek durumunda kalmıştır. Bu dönemde 64.295 aileye mensup 226.863 kişi serbest göçmen olarak Türkiye'ye gelmiştir. Bu tarihten itibaren 1995 yılına kadar da aralıklı olarak gelen serbest göçmenlerin sayısı 27.224 ailede 73.957 kişiye ulaşmıştır.

Bulgaristan'dan 1950 - 52 yılları arasında gelen ve devlet tarafından yerleştirildikleri için iskanlı göçmen olarak kabul edilen göçmenler iskan yasasına göre yapılan planlamalar doğrultusunda ülkenin çeşitli il-ilçe ve köylerine dağınık veya mahalleler eklenmek suretiyle yerleştirilmişlerdir.

1950-1960 döneminde toplam 35.496 ailenin yerleşiminin sağlandığı görülmektedir. Bunlardan 25.583 çiftçi ailesinin büyük çoğunluğunun Adana (1.442 aile), Ankara (1.136 aile), Balıkesir (1.474 aile), Bursa (2.185 aile), Konya (1.523 aile), Manisa (1.383 aile), Tekirdağ (1.619 aile) illerine, zanaatkar ailelerin çoğu Bursa (1.356 aile), İstanbul (3.100 aile), Eskişehir (1.116 aile), İzmir (1.1160 aile) illerinde yerleşimleri gerçekleştirilmiştir. İskan için yapılan 36.292 evin 22.761'i köy tipi; 12.219'u şehir tipi ve 1.312'isi hazır evdir. Kırsal alanda yerleşmek isteyenler için 13 müstakil köy kurulmuştur. Evlerin %70'i kırsal alana serpiştirilmek suretiyle yapılmıştır. % 25'i kentlere eklenen göçmen mahallelerinde inşa edilmiş olup, % 5'i müstakil köylerde yapılan evleri kapsamaktadır.

Bulgaristan'dan 1968-1979 yılları arasında gelen göçmenler serbest göçmen statüsünde oldukları ve parçalanmış ailelerin birleştirilmesine yönelik anlaşmalar çerçevesinde Türkiye'ye göç ettikleri için daha önce gelen akrabalarının bulunduğu il, ilçe ve köylerde kendi olanakları ile yerleşmişlerdir.

1989 yılında Bulgaristan'dan gelen serbest göçmenlerin büyük bir bölümü daha önce Türkiye'ye göç eden akraba veya komşularının yoğun olduğu bölgelere kendi imkanları ile yerleşirken bir bölümü de devlet tarafından 14 il merkezi ile 23 ilçe ve beldede göçmen ailelerin parasal katkısı ve

borçlandırılması esasına dayalı bir yöntemle yapılan toplam 21.438 konuta 5 yıllık süreç içinde yerleşmişlerdir. Söz konusu konutlar kentlerin dışında siteler olarak planlanmıştır

Yugoslavya'dan Türkiye'ye Cumhuriyet döneminde toplam 77.431 aileye mensup olarak 305.158 kişi göç etmiştir. Bu ailelerden 1950 yılına kadar gelenlerden 14.494 kişi devlet tarafından iskan edilmiştir. Ailelerin diğer bölümü serbest göçmen olarak Türkiye'ye yerleşmişlerdir. Yugoslavya'dan yapılan göçün Yunanistan ve Bulgaristan'dan olduğu gibi politik zorlamalardan kaynaklanmadığı, göçün sosyo-ekonomik nedenlere dayandığı kabul edilmektedir.

Ancak Yugoslavya'nın parçalanmasıyla birlikte Bosna, Makedonya ve Kosova'da yaşanan çatışmalar nedeniyle ülkemize siyasal nedenlerle çok sayıda göç olmuştur. Göç edenlerin büyük bir bölümünün akrabaları aracılığıyla yaşadıkları sorunları çözmeye çalıştıkları görülmektedir.

Romanya'dan 1923-49 yılları arasında 19.865 aileye mensup 79.287 kişi iskânlı göçmen olarak Türkiye'ye gelmiştir. Ayrıca 11.280 aileye mensup 43.271 kişide serbest göçmen olarak gelmiş ve daha önce gelen yakınlarının yerleştiği yerlere yerleşmişlerdir. Ayrıca sonraki yıllarda da serbest göç yoluyla bu ülkeden ülkemize göçler devam etmiştir. Bu ülkedeki rejim değişikliği sonrasında göç edenlerin sadece Türk ve Müslüman olmadığı ekonomik nedenlerle çok sayıda Romenlerinde ülkemize göç ettiği saptanmıştır.

Ayrıca Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte bağımsızlığına kavuşan Moldavya'dan da ülkemize Gagavuz ve Moldavyalı Romenlerin serbest yolla ve genellikle ekonomik nedenlerle göç ettikleri bilinmektedir.

Görüldüğü üzere ülkemiz Balkan ülkelerinden siyasal ve ekonomik nedenlerle göç almaktadır. 1989 yılındaki Bulgaristan'dan yapılan toplu göçü saymaz isek bu göçlerin serbest biçimde gerçekleştiğini söyleyebiliriz.

1989 yılında Bulgaristan'dan ülkemize gerçekleşen toplu göçün bugüne kadar süren çok sayıda sorun ortaya çıkardığı ve bu sorunların henüz çözüme kavuşturulmamasının üzerinde durmak gerekmektedir. Bu kişilerin karşılaştığı sorun başlıklarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- Türk vatandaşlığına alınmama,
- Çalışma izni verilmemesi,
- Emekli maaşı alan yaşlı insanların sorunları
- Çalışma sürelerinin birleştirilememesi (sosyal haklar) sorunu
- İskan kanunundan kaynaklanan sorunlar
- Toplu konut çıkmayanların sorunları
- Yurt dışı çıkış harcı sorunu
- İkamet tezkeresi almak için yaşanan sorunlar
- Nüfus müdürlüklerinde karşılaşılan sorunlar

Bu sorunlar çözülmesi zor, çözümü bilinmeyen sorunlar değildir. Araştırma Önergemizde kurulacak olan Araştırma Komisyonunun yapacağı çalışmalar bu konuda yol gösterici olacağı gibi vatandaşlarımızda egemen olan kendi kaderlerine bırakılmışlık duygusunu ortadan kaldıracak, anayurtlarında herkes gibi özgür yurttaşlar olarak yaşamalarını sağlayacaktır.